

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
In the Name of Allah, the Compassionate the Merciful

نور الامین

تاریخ اسلام (۱)

پیامبر اکرم ﷺ و حضرت زهرا علیها السلام

هادی حق پناه

میثم شریف

خلیل بخشی زاده

سخن ناشر

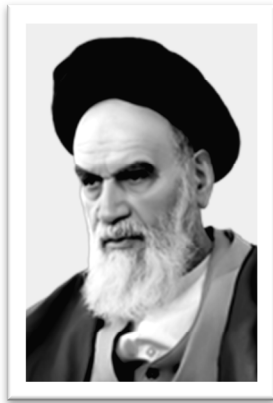
معارف اسلامی ناب، نیازِ بشر تشنه معنویت امروز است. در این دوران که بسیاری آن را عصر پایان جهان می‌دانند، گرایش به دین و معنویت، سرعتی شگفت یافته است. در این میان، اسلام بیشترین سهم را از این گرایش به دین دارد، و چرا چنین نباشد؟ اسلام، دین انسانی زیستن، عدالت‌پروری و عشق به هم‌نوع است و بشر این عصر، این گوهر گمشده را در اسلام ناب یافته است.

از سوی دیگر، گسترش پُرشتاب رسانه‌ها و ابزارهای انتشار اطلاعات، بی‌وقفه موجب پدید آمدن پرسش‌ها و شبهات جدیدی می‌شود که تا اندکی پیش از این، هیچ‌یک از آنها قابل تصور نبود. این انفجار اطلاعات، به‌ویژه در دنیای مجازی، اغلب فرصت ژرف‌اندیشی را از انسان سلب می‌کند و همین موجب شناخت نادرست یا ناقص از بسیاری امور، به‌ویژه مفاهیم و معارف دینی می‌گردد.

بنابراین، تبلیغ و نشر مؤثر معارف اسلامی ناب، رسالت خطیری است که بر عهده همه متولیان این امر می‌باشد. بدون تلاش خالصانه و آگاهانه برای رسیدن به این هدف، پتانسیل عظیمی که در گرایش بشر به معنویت در این عصر پدید آمده، به هدر خواهد رفت.

نشر «نورالامین» به سهم خود می‌کوشد تا بخش اندکی از رسالت عظیم نشر معارف اسلامی ناب را به بهترین شکل ممکن انجام دهد و در این راستا از پیشنهادها و انتقادهای همه فرهیختگان این عرصه، برای غنا بخشیدن به آثار خود استقبال می‌کند.

نورالامین

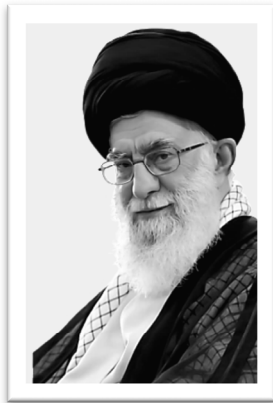
عبرت از تاریخ پیامبر اکرم ﷺ از نگاه امام خمینی رحمته الله علیه

تاریخ یک درس عبرت است برای ما. در هر صورت، ماها که الآن اینجا هستیم باید خودمان را بسازیم. اگر یک ملتی بخواهد مقاومت کند برای یک حرف حقی، باید از تاریخ استفاده کند. از تاریخ اسلام استفاده کند ببیند که در تاریخ اسلام چه گذشته؛ و اینکه گذشته سرمشق هست از برای ما.^۱

قرآنی که نه یک حرف بر آن افزوده شده و نه یک حرف کاسته؛ کتاب کریمی که ما را از برخورد انبیای معظم الهی با مستکبرین جهان و جهان خواران طول تاریخ آگاه نموده و از طریقه حضرت خاتم‌الرسال ﷺ با مشرکان و زورگویان و کفار و در رأس آنان منافقان، مطلع کرده و این برخورد، جاویدان و برای هر عصری است.^۲

۱. صحیفه امام، ج ۵، ص ۱۶۲.

۲. صحیفه امام، ج ۵، ص ۳۱۲.

عبرت از تاریخ پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ از نگاه مقام معظم رهبری ظَلَّهِ

کار مهم پیامبر خدا، دعوت به حق و حقیقت و جهاد در راه این دعوت بود. در مقابل دنیای ظلمانی زمان خود، پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دچار تشویش نشد. چه آن روزی که در مکه تنها بود، یا جمع کوچکی از مسلمین او را احاطه کرده بودند و در مقابلش سران متکبر عرب، صننادید^۱ قریش و گردنکشان، با اخلاق‌های خشن و دست‌های قدرتمند قرار گرفته بودند، و یا عامه مردمی که از معرفت نصیبی نبرده بودند، وحشت نکرد؛ سخن حق خود را گفت، تکرار کرد، تبیین کرد، روشن کرد، اهانت‌ها را تحمل کرد، سختی‌ها و رنج‌ها را به جان خرید، تا توانست جمع کثیری را مسلمان کند؛ و چه آن وقتی که حکومت اسلامی تشکیل داد و خود در موضع رئیس این حکومت قدرت را به دست گرفت.^۲

۱. بزرگان، رؤسای قبایل.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب ظَلَّهِ، ۱۳۷۰/۰۷/۰۵.

فهرست

۱۳	مقدمه
۱۷	درس اول: چگونگی زندگی اعراب جاهلی
۱۷	مهمترین ویژگی‌های مردم در دوران جاهلیت
۱۸	۱. قبیله‌نشینی و نداشتن حکومت مرکزی
۱۹	۲. مشکلات گسترده اخلاقی و جنگ‌های داخلی
۲۰	۳. از بین رفتن خداپرستی و پدید آمدن آئین‌های دروغین
۲۱	مهم‌ترین آئین‌های رایج در میان اعراب جاهلی
۲۱	۱. شرک و بت‌پرستی
۲۱	۲. یهود
۲۲	۳. مسیحیت
۲۲	۴. حَنْفِیَّت
۲۲	علم و فرهنگ در دوران جاهلی
۲۷	درس دوم: ولادت پیامبر ﷺ
۲۷	آشنایی با تاریخ ولادت و وفات و برخی از کنیه‌ها و القاب پیامبر ﷺ
۲۸	اجداد حضرت محمد ﷺ
۳۰	ولادت پیامبر اکرم ﷺ
۳۱	دوران شیرخوارگی
۳۲	دوران کودکی و نوجوانی پیامبر ﷺ

- درس سوم: دوران جوانی پیامبر ﷺ ۳۷
- حَلْفُ الْفُضُول ۳۹
- ازدواج پیامبر ﷺ با خدیجه علیها السلام ۴۰
- داوری پیامبر ﷺ در نصب حجرالاسود ۴۲
- ولادت حضرت علی علیهما السلام ۴۳
- درس چهارم: آغاز رسالت پیامبر ﷺ ۴۷
- آغاز وحی ۴۷
- دعوت پنهان به اسلام ۴۹
- آغاز دعوت آشکار به اسلام ۵۰
- سخت گیری بر مسلمانان ۵۲
- درس پنجم: پیامبر ﷺ و مشرکان (۱) ۵۵
- علت دشمنی مشرکان با اسلام ۵۵
۱. دنیاگرایی و نافرمانی در برابر حق ۵۵
۲. ترس از دست دادن سروری عرب ۵۶
۳. رقابت طوایف قریش با بنی هاشم ۵۷
۴. تعجب مشرکان از پیامبر شدن یک انسان ۵۸
- روش های دشمنی مشرکان با اسلام ۵۸
۱. تلاش برای سازش با پیامبر ﷺ ۵۹
۲. جنگ روانی مشرکان با پیامبر ﷺ ۶۰
۳. دشمنی های سیاسی با اسلام ۶۰
۴. دشمنی های اقتصادی و اجتماعی ۶۱
۵. آزار جسمی پیامبر ﷺ و یارانش ۶۱
- درس ششم: پیامبر ﷺ و مشرکان (۲) ۶۵
- صبر در برابر آزار با مشرکان ۶۶
- هجرت به حبشه ۶۶

۶۸. محاصره پیامبر ﷺ و مسلمانان در شعب ابی طالب
۷۰. درگذشت حضرت ابوطالب رضی الله عنه و حضرت خدیجه رضی الله عنها
۷۵. درس هفتم: هجرت پیامبر ﷺ به یثرب و وقایع سال اول هجرت
۷۵. ورود اسلام به یثرب
۷۶. پیمان عقبه اول
۷۶. پیمان عقبه دوم
۷۷. آغاز هجرت
۸۱. ورود پیامبر ﷺ و مهاجران به مدینه
۸۲. مسجدالنبی رضی الله عنه، پایگاه دولت اسلامی
۸۳. پیمان برادری
۸۹. درس هشتم: جنگ بدر و وقایع سال دوم هجرت
۹۰. غزوه بدر اولی
۹۱. غزوه بدر کبری
۹۴. واقعه سدّ الابواب
۹۵. ازدواج حضرت فاطمه زهرا رضی الله عنها
۱۰۱. درس نهم: فتنه انگیزی یهود و واکنش پیامبر ﷺ در سال دوم هجرت
۱۰۱. آغاز فتنه یهود
۱۰۳. دلایل تغییر قبله
۱۰۵. جنگ با یهودیان بنی قینقاع
۱۰۹. درس دهم: پیامبر ﷺ و مسلمانان در سال سوم هجرت
۱۰۹. جنگ احد
۱۱۲. روبه رو شدن دو سپاه
۱۱۹. درس یازدهم: پیامبر ﷺ و مسلمانان در سال چهارم هجرت
۱۱۹. دلایل طمع کردن قبایل مختلف به ثروت مسلمانان
۱۲۰. توطئه بنی اسد

- ۱۲۰ _____ قتل عام مبلغان اسلام
- ۱۲۱ _____ واقعه بئر معونه
- ۱۲۲ _____ غزوه بنی نضیر
- ۱۲۵ _____ وفات حضرت فاطمه بنت اسد علیها السلام
- ۱۲۹ _____ درس دوازدهم: پیامبر ﷺ و مسلمانان در سال پنجم هجرت (۱)
- ۱۲۹ _____ جنگ احزاب (خندق)
- ۱۳۰ _____ تشکیل شورای نظامی و حفر خندق
- ۱۳۲ _____ خیانت بنی قریظه
- ۱۳۳ _____ تقابل ایمان و کفر در جنگ خندق
- ۱۳۹ _____ درس سیزدهم: پیامبر ﷺ و مسلمانان در سال پنجم هجرت (۲)
- ۱۳۹ _____ مجازات یهودیان بنی قریظه
- ۱۴۰ _____ خیانت ابولبابه
- ۱۴۲ _____ سرانجام محاصره
- ۱۴۷ _____ درس چهاردهم: پیامبر ﷺ و مسلمانان در سال ششم هجرت
- ۱۴۷ _____ صلح حدیبیه
- ۱۵۰ _____ بیعت رضوان
- ۱۵۱ _____ مفاد صلح حدیبیه
- ۱۵۲ _____ آثار و فواید صلح حدیبیه
- ۱۵۷ _____ درس پانزدهم: پیامبر ﷺ و مسلمانان در سال هفتم هجرت
- ۱۵۷ _____ دعوت جهانی پیامبر ﷺ
- ۱۵۸ _____ نامه پیامبر ﷺ به خسرو پرویز
- ۱۶۰ _____ فتح خیبر
- ۱۶۲ _____ شجاع‌ترین سردار رسول خدا ﷺ
- ۱۶۳ _____ فدک حقّ حضرت زهرا علیها السلام

۱۶۴. عمرة القضاء
۱۶۵. نزول آیاتی در بیان عصمت و فضیلت اهل بیت علیهم السلام
۱۶۹. درس شانزدهم: پیامبر صلی الله علیه و آله و مسلمانان در سال هشتم هجرت
۱۶۹. سریّه موته
۱۷۱. فتح مکه
۱۷۲. روش نظامی پیامبر صلی الله علیه و آله در فتح مکه
۱۷۵. پاکسازی کعبه از بت‌ها، فضیلتی دیگر برای علی علیه السلام
۱۷۶. جنگ خنین
۱۸۱. درس هفدهم: پیامبر صلی الله علیه و آله و مسلمانان در سال نهم هجرت
۱۸۱. نمایندگان قبایل در مدینه
۱۸۲. جنگ تبوک
۱۸۶. اعلام برائت از مشرکان
۱۸۷. مباحله با مسیحیان
۱۹۳. درس هجدهم: پیامبر صلی الله علیه و آله و مسلمانان در سال دهم هجرت
۱۹۳. حجة الوداع
۱۹۴. نزول حکم حج تمتع
۱۹۵. آغاز سفر
۱۹۷. بازگشت علی علیه السلام از ماموریت یمن
۲۰۱. درس نوزدهم: خطبه‌های پیامبر صلی الله علیه و آله در حجة الوداع
۲۰۱. سخنرانی رسول خدا صلی الله علیه و آله در عرفه
۲۰۳. سخنرانی روز عید قربان
۲۰۴. نزول آیه ولایت در مکه
۲۰۹. درس بیستم: غدیر خم
۲۰۹. غدیر خم و تعیین جانشین رسول خدا صلی الله علیه و آله

- ۲۱۲ _____ خطبه پیامبر ﷺ در غدیر خم
- ۲۱۴ _____ وقایع پس از تعیین جانشین
- ۲۱۹ _____ درس بیست و یکم: آخرین روزهای زندگی پیامبر ﷺ
- ۲۱۹ _____ آخرین دستورات پیامبر ﷺ قبل از رحلت
- ۲۱۹ _____ ۱. تشکیل سپاه به فرماندهی اُسامه
- ۲۲۱ _____ ۲. جلوگیری عده‌ای از صحابه از وصیت پیامبر ﷺ
- ۲۲۲ _____ ۳. آخرین روزهای حیات پیامبر ﷺ
- ۲۲۹ _____ درس بیست و دوم: بررسی انگیزه‌های مخالفت صحابه با خلافت علی ﷺ
- ۲۲۹ _____ چرا صحابه پیامبر ﷺ با خلافت حضرت علی ﷺ مخالف بودند؟
- ۲۳۰ _____ ۱. رقابت قبایل و طوایف عرب
- ۲۳۲ _____ ۲. کینه و دشمنی با امیرالمؤمنین ﷺ
- ۲۳۳ _____ ۳. حسادت به موقعیت اهل بیت ﷺ
- ۲۳۴ _____ ۴. هوای نفس و دنیاطلبی
- ۲۳۷ _____ درس بیست و سوم: حضرت زهرا ﷺ از ولادت تا ازدواج
- ۲۳۷ _____ حضرت زهرا ﷺ
- ۲۳۸ _____ ولادت فاطمه زهرا ﷺ
- ۲۴۰ _____ وفات مادر
- ۲۴۱ _____ حضرت زهرا ﷺ در خانه حضرت علی ﷺ
- ۲۴۵ _____ درس بیست و چهارم: حضرت زهرا ﷺ، مدافع ولایت
- ۲۴۵ _____ غصب خلافت
- ۲۴۶ _____ تلاش فاطمه زهرا ﷺ در برابر غصب خلافت
- ۲۴۷ _____ سرزمین فدک
- ۲۵۱ _____ بیت الاحزان
- ۲۵۱ _____ شهادت حضرت زهرا ﷺ
- ۲۵۷ _____ کتابنامه

مقدمه

مطالعه تاریخ همیشه شیرین و جذاب است و ارزشمندترین برگه‌های تاریخ، زندگانی مردان بزرگ است. آن‌هایی که خود شاهکار خلقتند و زندگانی‌شان چنان شاهکاری است که با مطالعه آن، می‌توان الگو گرفت و به حقیقت می‌توان زندگی را آموخت. در میان زندگی این ابرمردان تاریخ، دوران زندگی رسول خدا ﷺ طلایی‌ترین عصر تاریخ بشر است. ایشان خود سرآمد پیامبران و نمونه کامل انسان است و زندگانی ایشان برنامه جاودانه‌ای برای زندگی بشر است. پیامبر عظیم الشان ﷺ نوری بودند که در دل تاریکی و نادانی درخشیدند و جامعه غفلت‌زده آن زمان را با روح انسانیت آشنا ساختند و به سوی فتح قله‌های کمال راهنمایی نمودند. خدای تعالی آخرین پیامبرش را در قرآن کریم، بهترین اسوه برای انسان‌ها معرفی کرده است و فرموده: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾^۱ از این رو مطالعه تاریخ و رویدادهای زندگانی آن حضرت ﷺ، از سودمندترین آموزه‌هاست.

تاریخی که منبع سرشاری است برای آموختن زندگانی دین‌مداران؛ تاریخی که پیروی از آن، ضامن رسیدن بشر به سعادت دنیوی و اخروی خواهد بود حال باید

دقت نمود که استمرار کامل‌ترین رسالت الهی، نیازمند آن است که این رسالت بر عهده انسان‌های کامل و برگزیده‌ای باشد که دارای همان ویژگی‌های صاحب اصلی آن هستند؛ تا بتوانند بار سنگین مسئولیت هدایت همه نسل‌های پس از پیامبر را بر دوش گیرند و می‌دانیم که برجسته‌ترین الگو، وجود نازنین حضرت زهرا ﷺ عصاره حقیقی زندگی رسول خدا ﷺ و میوه قلب ایشان است که رسول خدا ﷺ درباره دخترشان فرموده‌اند: «فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي مَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِي»^۱

رهبر کبیر انقلاب و عارف وارسته حضرت امام خمینی ﷺ نیز در معرفی این سرور زنان عالم می‌فرماید: «تمام ابعادی که برای زن متصور است و برای یک انسان متصور است، در فاطمه زهرا ﷺ جلوه کرده و بوده است. [ایشان] یک زن معمولی نبوده است. یک زن روحانی [بوده]، یک زن ملکوتی، یک انسان به همه معنا انسان، همه نتیجه انسانیت، همه حقیقت زن، همه حقیقت انسان...»^۲

بنابراین در درس‌های آخر این کتاب و برای هر چه بیشتر آشنا شدن با الگوی واقعی و حقیقی پس از پیامبر اعظم ﷺ به صورت مختصر گوشه‌ای از زندگانی این بانوی گرامی بیان شده است. امیدواریم این ناچیز، مورد قبول ذات اقدس حق و رسول گرامی اش ﷺ و پاره تن ایشان حضرت فاطمه زهرا ﷺ قرار گیرد.

لازم می‌دانیم از اساتید محترم حجج الاسلام والمسلمین هادی حق‌پناه، میثم شریف و خلیل بخشی‌زاده که امر تألیف و نگارش این کتاب را به عهده داشتند و همچنین از حجج اسلام والمسلمین سید محمد موسویان و جواد عبدی که در به ثمر رساندن این اثر ما را همراهی و یاری نمودند قدردانی وافر به عمل آوریم.

۱. الاعتقادات فی دین الامامیه، صدوق، ص ۱۰۵.

۲. جایگاه زن در اندیشه امام خمینی ﷺ، ص ۱۸.

در پایان لازم است از کلیته افرادی که ما را در چاپ و انتشار این اثر یاری نمودند از جمله ریاست محترم مرکز آموزش زبان و معارف اسلامی حجت الاسلام والمسلمین دکتر صفورایی (زیدعزه) صمیمانه سپاسگزاری بنماییم.

امید است که این اثر در جهت تعالی علمی طلاب و دانش‌آموختگان مکتب اهل بیت علیهم‌السلام سهم بسزایی را ایفا نماید.

گروه علمی تربیتی معارف اسلامی